

Matteus kapitel 18. Övers och komm: Bo Giertz

Evangelium enligt Matteus Kapitel 18 De minsta som är de största (Matt 18:1–5)

Översättning

I samma stund kom lärjungarna till Jesus och frågade: Vem är egentligen störst i himmelriket? Då ropade han på ett litet barn och ställde det mitt ibland dem och sade: Sannerligen, jag säger er: Om ni inte omvänder er och blir som barn, kommer ni aldrig in i himmelriket. Men om nu någon blir så liten och ringa som det här barnet, så är han störst i himmelriket. Och den som tar emot ett sådant barn i mitt namn, han tar emot mig.

Kommentar

Nu följer den fjärde stora samlingen av Jesusord hos Matteus. Den fyller hela detta kapitel. Som överskrift kunde man sätta: Kristnas inbördes umgängelse. Det är livet i församlingen, de kristna emellan, som blir belyst.

Det börjar med en fråga som lärjungarna ställer. Hos Markus är det Jesus som frågar de förlägna lärjungarna, vad de talat om på vägen. De hade talat om, vem av dem som var störst. Markus ger oss ju ofta Jesu ord insatta i ett vardagligt och åskådligt sammanhang. Matteus är inte intresserad av några biomständigheter. Han är intresserad av läran, av det allmängiltiga. Man märker tydligt att han är skriftlärd, skolad i rabbinernas precisa tänkande. För honom är detta en lärofråga, en sådan som kunde debatteras i rabbinskolorna. Den frågan ställer nu lärjungarna till Jesus.

Jesus svarar med en liknelse i handling, en sådan som också profeterna ibland använde. Han ropar på ett litet barn. Ett barn gällde i antiken för ingenting. Det hade inga rättigheter och kunde inte ställa några krav. Vile föräldrarna, så kunde de sälja det till slav. Och nu säger Jesus, att sådan måste man bli om man över huvud vill komma in i Guds rike. Detta hör med till omvändelsen: att bli som ett barn, som inga rättigheter har, ingenting förmår och just ingenting förstår. Bara den, som på det viset är färdig med sig själv, kan komma in i Riket. Och där är han den störste! Just den som slutat att tro något om sig själv och begär något för sig själv.

Det betyder inte, att Jesus accepterar samtidens syn på barnet som något rättslöst och värdelöst. Tvärtom: just den som tar emot ett sådant barn i Jesu namn, han tar emot Jesus själv. ”I Jesu namn” kan här omskrivas med ”I tro på Jesus” eller ”för Jesu skull” eller ”därför att Jesus vill det”.

Förförelsen till avfall (Matt18:6–9)

Översättning

Men den som förför en av dessa små som tror på mig, för honom vore det bättre att få en kvarnsten om halsen och sänkas i havets djup. Ve världen för allt som förför! Förförelser måste ju komma, men ve den människa, genom vilken förförelsen kommer! Om nu din hand eller din fot förleder dig, så hugg av den och kasta den ifrån dig. Det är bättre för dig att gå in i livet lytt eller halt, än att ha bägge händerna eller båda fötterna i behåll och kastas i den eviga elden. Och om ditt öga förleder dig, så riv ut det och kasta det ifrån dig. Det är bättre för dig att gå in i livet enög, än att ha båda ögonen i behåll och kastas i det brinnande Gehenna. Kommentar

Motsatsen till att ta emot och ta sig an är att förföra. I grekiskan används här ett ord med grundbetydelsen ”bringa på fall”. Det är fråga om att förleda till avfall och dra någon bort från tron. Med ”dessa små” menas inte bara barnen utan alla de små i Guds rike. Att bringa dem på fall är att försynda sig mot Jesus själv och förstöra det som han älskar. Domen blir därefter. Att kastas i havet med en kvarnsten om halsen vore en vinst för den människan.

Så följer ett verop över den värld som är så full av förförelser. Det är världens olycksöde, att där finns så mycket som arbetar – aktivt och målmedvetet – på att dra människor bort från Gud. Så länge världen står, kommer det att finnas. Det är ofrånkomligt. Men det minskar inte den människans skuld, som blir redskap åt förförelsen.

Därför är det så viktigt att utan kompromisser visa ifrån sig allt som vållar förförelse. Det kan betyda att man får säga nej åt något sig själv, något som hör till ens egen natur och utrustning, alldeles som handen eller foten. Att gå förlorad är den största olycka som kan drabba en människa. Jesus säger det med bilder, som inte kan missförstås.

Det är möjligt att Matteus i dessa ord har hört en maning också till den kristna kyrkan. Också den kan ha lemmar som är till förförelse. Och då är det bättre att hugga av handen eller riva ut ögat. De får inte bli orsak till att hela kroppen fördärvas. Salt ljus (Matt 18:10–14)

Översättning

Se till att ni inte föraktar någon enda av dessa små. Ty jag säger er att deras änglar i himmelen alltid ser min himmelske Faders ansikte.

Vad tror ni — om en man har hundra får och ett av dem kommer bort, lämnar han inte då de nittionio på bergen och går ut och söker det bortkomna? Och om han lyckas hitta det — sannerligen, jag säger er: då gläder han sig mer över det fåret än över de nittionio som aldrig kom bort. Så är det inte heller er himmelske Faders vilja att någon enda av dessa små skall förlorad.

Kommentar

Man får alltså inte ta det lätt med någon enda liten människa, det må nu vara ett barn eller någon av de ringaste på jorden. Hur dyrbara de är i Guds ögon, visar Jesus genom att säga att deras änglar alltid ser Guds ansikte. Samtida judiska källor visar att det måste vara tal om änglar som fått uppdraget att vaka över dessa minsta på jorden och som samtidigt har en plats inför Guds ansikte i den himmelska världen. Där har de en äreplats, säger Jesus, närmast Gud. Så dyrbara är de små i Guds ögon.

Vers 11 lyder: Människosonen har kommit för att frälsa det som var förlorat. Men den versen saknas i tre av de fyra handskrifter, som anses vara äldst och bäst av alla. De lärde tror att det är ett tillskott (från Lukas 19:10) som fogats in här, och därför har den versen uteslutits ur de flesta moderna bibelupplagor eller hamnat i en not under texten. I varje fall passar den utmärkt väl i sammanhanget. Här är just tal om Jesu omsorg om det förlorade, en omsorg som hela hans kyrka skall visa. Den omsorgen illustreras här av liknelsen om det förlorade fåret. Poängen i liknelsen är mannens glädje, när han hittar sitt bortsprungna får. Sådan är Gud. Han vill inte att någon enda av ” dessa små ” skall gå förlorad. Jesus och lagen (Matt 18:15–20) Översättning

Om din broder försyndar sig, så gå och ställ honom till svars mellan fyra ögon. Hör han då på dig, så har du vunnit din broder. Hör han inte på dig, så tag med dig ännu en eller två, för att ” dom i vart mål skall avkunnas efter utsaga av två vittnen eller tre ”. Hör han inte på dem, så låt församlingen veta det. Hör han inte ens på församlingen, så får du betrakta honom som en hedning eller publikan. Sannerligen, jag säger er: Allt vad ni binder på jorden, det skall vara bundet i himmelen, och vad ni löser på jorden, det skall vara löst i himmelen. Och ytterligare säger jag er: I varje sak, där två av er kommer överens att bedja om något här på jorden, skall de få det av min Fader i himmelen. Ty där två eller tre är församlade i mitt namn, där är jag mitt ibland dem. Kommentar

I detta sammanhang kommer nu också de ord som innehåller en ordning för ” kyrkotukten ”. Sammanhanget är viktigt. Kyrkotukten – alltså åtgärder för att föra felande kristna tillrätta – bestäms av omsorgen om dem. Kyrkan har ansvar för sina medlemmar. Varje kristen har ansvar för sin broder. Ser man att någon handlar orätt, så skall man gå till den felande och försöka få honom att förstå, hur orätt han gör. Bryr den andre sig inte om det, så skall man försöka på nytt, denna gången tillsammans med ett par andra. Hjälper inte det, så får ” församlingen ” ta hand om saken. Det förutsätts att det är fråga om en gemenskap av levande kristna, där man kan ta upp sådant som händer inom gemenskapen. Och det förutsätts att varje medlem följer det som ” församlingen ” inser är rätt. (” Församlingen ” heter på grekiska ekklesia och det ordet används både om hela kyrkan, om den lokala församlingen och om dess gudstjänst.)

Skulle någon sätta sig över vad församlingen säger, så är han inte längre att räkna som kristen. Församlingen har nämligen Kristus fullmakt att lösa och att binda, att förlåta synder och att säga den obotfärdige, att han inte har det rätt ställt och inte längre har det rätt. Det kan uppkomma svåra frågor, men om två av lärjungarna – det är till dem som Jesus talar här – kommer överens om att bedja om klarhet i någon ” sak ”, så skall de få den. Det som Jesus här syftar på, är nog närmast en rättssak, någon kyrkotuksfråga som måste avgöras av församlingen. Han använder samma ord som Paulus, när den (1 Kor 6) går till rätta med korintierna för att några bland dem, ” som har sak mot en annan ” kan understå sig att dra den inför världslig domstol. Men ” sak ” har – i grekiskan som i svenskan – en mycket vidare betydelse. Löftet om bönhörelse kan alltså gälla också andra ” saker ”. Tonvikten ligger på att det är den troende församlingen – hur liten den än är – som ber om klarhet och sen handlar i Kristi namn. Detta gäller också det följande ordet, som säger att Jesus är mitt ibland dem som är församlade i hans namn, vore de så bara två eller tre. Närmast gäller det dem som samlats för att hjälpa någon till rätta som försyndat sig. Församlingen på jorden är då ett redskap genom vilket den gode herden söker sina förlorade får. Därför finns det ett sammanhang mellan det som sker på jorden och det som sker i himmelen. Det är inte församlingen på jorden som har makt över himmelen, utan här sker Guds vilja på jorden så som den sker i himmelen.

Att denna kyrkotukt fungerade i urkyrkan kan man se av Pauli brev. Han talar om hur han och församlingen i Korint skall hålla ” ett möte i vår Herres Jesu Kristi namn ” och ” i vår Herres Jesu Kristi kraft som är med oss ” ta itu med något allvarligt som hänt i församlingen (1 Kor. 5:4).

En sådan kyrkotukt är bara möjlig där det finns en verklig gemenskap av levande kristna. I en blandad folkkyrkoförsamling, som består av människor, inlemmade genom dopet men med mycket olika inställning till Kristus, kan den inte fungera. Men också där har varje levande kristen sitt ansvar för dem som är hans syskon i tron och även där kan det finnas kretsar av kristna, bland vilka dessa Jesu ord kan tillämpas.

Att få förlåtelse och ge förlåtelse (Matt 18:21–35)

Översättning

Då kom Petrus fram till honom och frågade: Herre, hur många gånger skall jag låta min broder försynda sig mot mig och ändå förlåta honom? Ända till sju gånger? Jesus svarade honom: Jag säger dig, inte bara sju gånger utan sjuttio gånger sju. Med himmelriket är det nämligen som med en furste, som ville ha redovisning av sina tjänstemän. När han nu började med avräkningen, förde man fram en som skulle redovisa tio tusen talenter. Då han inte kunde betala in pengarna, befälde hans herre att han skulle säljas med hustru och barn och allt han ägde och skulden drivas in. Då föll mannen på knä och tiggede och bad: Ha tålmod med mig, så skall jag betala dig allt. Då kände hans herre medlidande med honom och gav honom fri och efterskänkte vad han var skyldig. När nu den mannen kom ut, träffade han på en av sina medtjänare som var skyldig honom hundra denarer. Han grep honom om strupen och sade: Är du skyldig, så betala! Då föll medtjänaren ned för honom och bad:

Ha tålmod med mig, så skall jag betala dig. Men han ville inte utan gick bort och styrde om att den andre fick sitta i fångelse, tills han betalt sin skuld. När nu hans medtjänare såg vad som hänt, tog de det mycket hårt och gick till sin herre och lä honom veta alltsammans. Då kallade han honom till sig och sade: Du onde tjänare, hela den där skulden efterskänkte jag åt dig, eftersom du bad mig. Borde inte du med ha förbarmat dig över din medtjänare, så som jag förbarmade mig över dig? Och hans herre blev så vred att han befalld de hårdaste fångknektarna att ta hand om honom, tills han betalt sin skuld.

Så skall också min himmelske Fader göra med er, om ni inte, var och en, av hjärtat förlåter sin broder.

Kommentar

Hela tiden har här varit fråga om syndarens bästa. Han är i fara, och därför kan man inte lämna honom. Gäller det däremot oförsummbara som man själv råkar ut för, då skall man förlåta – utan gräns. I Guds rike äger man själv förlåtelse utan gräns, och man ger förlåtelse utan att säga: Nu får det vara nog.

Detta ligger i svaret, som Jesus ger Petrus. Petrus undrar – som vi alla – hur länge man egentligen skall hålla på och förlåta en felande broder. Sju gånger måste väl vara maximum? Jesus svarar: Inte sju utan sjuttio gånger sju. Det betyder att räkna. I Guds rike är förlåtelsen den luft man andas. Den kan man inte portionera ut. Själva talet sjuttio gånger sju har Jesus hämtat från berättelsen om Lemek, en son till Kain (1 Mos. 4:24). Men där var det fråga om att hämnas ” och sjuttiofalt”. Det gällde att hävda sig i kampen för tillvaron. I Guds rike gäller en annan lag.

Jesus belyser den med en liknelse. Den finns bara hos Matteus, liksom större delen av de ord han samlat i detta kapitel. Liknelsen talar om hur det är i Guds rike. Där finns förlåtelse utan gräns, och där ger man förlåtelse – eller också hamnar man på nytt utanför. Det är som den stora årliga avräkningen mellan en furste och hans tjänstemän. Många av dem var slavar, kunniga och högt betrodda. Andra var fria medborgare i förvaltningens tjänst. I liknelsen används ett ord, som kan betyda både ”slav” och ”tjänare” (i vidaste bemärkelse). I detta fall motsvarar det närmast vad vi kallar tjänstemän. De hade hand om förvaltningen av skatter och kronogods och det kunde vara stora pengar som gick genom deras händer. Jesus berättar nu om en som skall redovisa 10 000 talenter. Tio tusen var grekernas högsta räkneord och en talent var deras största mynt. Det är omöjligt att försöka ge en motsvarande summa i vår tids mynt, men det rör sig om mångmiljonbelopp. Då han inte kan göra reda för sig, befäller fursten att han skall säljas med familj och allt. Han ber om förbarmande och får allt efterskänkt. Jesus talar hela tiden om fursten som hans herre (egentligen ”herren”) och man förstår att bilden syftar på Gud och på oss. Vår skuld inför Gud är i själva verket hopplöst stor. Det sades redan i bergspredikan. Ingen kan betala den. Men allt blir efterskänkt.

Så kommer samme man ut på gatan och hittar en kamrat som är skyldig honom en måttlig summa. (100 denarer var detsamma som hundra dagslöner för fattigt folk.) Och nu visar det sig, att han som fått allt efterskänkt i sina privata affärer alltjämt håller fast vid den princip som är självklar i denna världen. Han till och med formulerar den som bevis för sina rättmätiga krav: Är du skyldig, så betala! Det är denna princip – lagens, rättens, vedergällningens – som Jesus här ställer mot Gudsrikets nya ordning. Och han gör klart att det inte finns någon kompromiss. Här måste man välja. Vill man hålla på sin rätt, så kommer Gud att hålla på sin lag. Och då går det galet. Man hamnar hos fångknektarna eller ”bödelsdrängarna” som ordet bäst kan översättas. Det var de illa sedda hantlangare åt en primitiv rättsskipning, som våra fäder kallade ”rackare”. Återigen är det fråga om en bild, alldeles som ”elden” eller ”det brinnande Gehenna”, som förut nämnts i detta kapitel. Tillsammans låter oss sådana bilder i varje fall ana allvaret med detta som Jesus kallar att gå förlorad. Det allvaret är bakgrunden till allt vad Jesus här sagt om ansvaret för den broder, som kommit in på fel väg.

Copyrightregler:

Bo Giertz är upphovsman till såväl översättning som kommentar, Nedladdning och utskrift av såväl översättning som kommentar får endast ske för personligt bruk, All övrig användning av såväl översättning som kommentar måste godkännas av rättsinnehavarna samt Stiftelsen bibelskolan.com åtar sig att förmedla eventuella förfrågningar om vidare användning av översättning och/eller kommentar till rättsinnehavarna.